

פרשת חקת

(יט ב): &

עי' ר' בחיי: חקת התורה – פירשו המפרשים לשון חק וגזרת מלך כדבר שאין טעמו נודע לבריות, והן תמהין עליו כענין פרה אדומה שהיא מטהרת את הטמאים ומטמאת את העוסקים בעבודתה. והאמת כי פרה אדומה מכלל החקים שאין טעמן נגלה ונודע, אבל עקר לשון חקה מלשון חקיקה, ירמוז לדבר החקוק ומצויר למעלה¹, והנרמז לישראל בפרה אדומה, ולכך נקרא חלק אחד מן המצוות חקים. נאמר כאן חקת התורה, ונאמר בשעיר המשתלח (ויקרא טז לד) והיתה זאת לכם לחקת עולם, ובכלאים (ויקרא יט ט) את חקותי תשמרו. ועוד נקראים חקים מלשון גבול, כענין שכתוב (ירמיה ה כב) אשר שמתני חול גבול לים חק עולם ולא יעברנהו, (ירמיה לא לד) חקות ירח וכוכבים לאור לילה. כלומר גבולי היום והלילה, וזה להורות שנעצור המחשבה מלהרהר בהם, ולא נעבור גבול מפני עומק השגתם.

וצריך אתה לדעת שיש הפרש בין חק לחקה², כי המצוה הנקראת חק היא הנמשכת

¹ עי' זהר ח"ג דף קעט ע"ב: כתיב הכא זאת חקת התורה וכתוב (&) וזאת התורה מה בין האי להאי אלא רזא עלאה הוא והכי אוליפנא וזאת התורה לאחזאה כלא ביחודא חד ולאכללא כנ"י בקב"ה לאשתכחא כלא חד בגיני כך וזאת התורה אמאי תוספת וא"ו אלא הא אתמר לאחזאה דכלא חד בלא פרודא וזאת כלל ופרט כחדא דכר ונוקבא ובג"כ וזאת התורה ודאי אבל זאת בלא תוספת וא"ו חקת התורה ודאי ולא התורה דינא דאורייתא דגזרה דאורייתא

ת"ח (&) זאת אשר ללויים ולא וזאת דהא מסטרא דדינא (קשיא) קא אתיין ולא מסטרא דרחמי א"ר יהודה והא כתיב (&) וזאת עשו להם וחיו ודא בליואי אתמר ואת אמרת זאת ולא וזאת א"ל ודאי הכי הוא וקרא מוכח מאן דאחיד סמא דמותא אי לא יערב ביה סמא דחיי הא ודאי ימות וע"ד וזאת עשו להם וחיו ולא ימותו בגין דסמא דחיי מערב בהדיה וזאת עשו וחיו ולא ימותו ודאי וזאת אצטריך להו ולא זאת בגיני כך וזאת התורה ממש ביחודא חד ביחודא שלים כללא דדכר ונוקבא ו"ה זאת ה' בלחודוי וע"ד זאת חוקת התורה

תרגום: כתוב כאן "זאת חקת התורה" וכתוב "וזאת התורה", מה בין זה לזה, אלא סוד עליון הוא וכך למדנו, "וזאת התורה" להראות הכל ביחוד אחד, ולהכליל כנסת ישראל בקדוש ברוך הוא, להמצא הכל אחד, בגלל זה "וזאת התורה", למה תוספת וא"ו, אלא זה נאמר להראות שהכל אחד ללא פרוד, וזאת כלל ופרט כאחד, זכר ונקבה, ומשום זה וזאת התורה ודאי, אבל זאת בלא תוספת וא"ו, חקת התורה ודאי ולא התורה, דין התורה, גזרת התורה.

בא וראה "זאת אשר ללויים" ולא וזאת, שהרי מצד הדין (הקשה) הם באים ולא מצד הרחמים. אמר רבי יהודה, והרי כתוב "וזאת עשו להם וחיו", וזה בלויים נאמר, ואתה אמרת זאת ולא וזאת. אמר לו ודאי כך זה, והפסוק מוכיח, מי שאוחז סם המות אם לא יערב בו סם החיים הרי ודאי ימות, ועל זה "וזאת עשו להם וחיו ולא ימותו", משום שסם החיים מערב איתו, "וזאת עשו וחיו ולא ימותו" ודאי. וזאת צריך להם ולא זאת, לכן וזאת התורה ממש ביחוד אחד, ביחוד שלם כלל של זכר ונקבה, ו"ה זאת ה' בלבדה, ועל זה "זאת חקת התורה".

² עי' זהר ח"ג דף קפ ע"ב: זאת חקת התורה (&) זאת דא את קיימא דלא אתפרש דא מן דא (וכד אתפרע דא כלה) דאקרי זה ומנוקבא עייל לדכר וע"ד שמו"ר וזכור"ר כחדא מחבר חקת התורה חק התורה מבעי ליה מה חקת אלא חקת ודאי ואוקימנא ה' ד' הות (נ"א חק) והא אתמר אבל ת' הוא ד' ונ' מחבר כחדא ונר"ן הא אתמר.

תרגום: "זאת חקת התורה", "זאת", זו אות הברית שלא יפרדו זה מזה, (וכאשר נפרע זה הכל) שנקרא "זה", ומהנקבה עולה לזכר, ועל זה שמור וזכור מתחברים כאחד. "חקת התורה" היה צריך להיות "חק התורה", מה זה "חקת". אלא "חקת" בודאי, ובארנו ה' היתה ד' (חק), והרי נתבאר, אבל ת' הוא ד' ונ' מתחברים כאחד, ונר"ן הרי נתבאר.

ועי' ספד"צ ל ע"ב ז"ל: כ"ב אתון סתימין, כ"ב אתון אתגליין, י' סתים י' גלייא סתים וגלייא במתקלא דטפסין אתקלו, י"ד נפקין מניה דכר ונוקבא ו"ד, בהאי אתר ו' דכר ד' נוקבא, בגין דא ד"ו תרין, ד"ו דכר ונוקבא, ד"ו תרין קפלין (תרין), י' בלחודוי דכר ה' נוקבא, ה' ד' הות בקדמיתא ומדאתעברת ביה בגווה אפיקת ו', הרי כי בה"א אית ד"ו, ובי"ד אית ה', הרי יה"ו אתחזי י"ד בחזויה כללא די"ה"ו, מדאפיקת י' ו"ד דהוא דכר ונוק' אתיישבת לבתר ומכסייא לאמא.

וז"ל הגר"א: הוא סתום במילוי היר"ד ואין נגלה שם רק שני טיפין, והשני אח"כ בבינה בצורת ה' ד"ו כמש"ו ה' ד' הות כו' ושם ניכרין בטון אמם זכר ונקבה, וז"ש ד"ו דכר ונוקבא, רק ששם הם תאומים כא

ממדת זכור, כענין שכתוב בפסח מצרים, (שמות יב כד) לחק לך ולבניך. כי חק הוא מכריע, וכן בספר יצירה (פ"ב מ"א) ולשון חק מכריע בינתיים. ובברכת מילה (שבת קלז ע"ב) חק בשארו שם, ובתפלת יום הזכרון (תהלים פא ה) כי חק לישראל הוא. והמצוה הנקראת חקה נמשכת ממדת שמור³, וזהו את חקותי תשמרו הנאמרת בכלאים (ויקרא כ כא – כב) ובאשת את, והזכיר לשון שמירה, וכן (שמות יג י) ושמרת את החקה הזאת למועדה, וכן בכאן הזכיר זאת חקת התורה, והיתה זאת לכם לחקת עולם⁴. אשר צוה ה' – היה לו לומר אשר צויתי, אבל הוא כלשון (שמות כד א) ואל משה אמר עלה אל ה'⁵.

עיי"ש: וע"ד הקבלה פרה אדומה רמז לתורה שבעל פה מדת הדין הקשה שהיא הגורמת כל טומאה⁶ והנה עבודה זו מסורה ביד אלעזר כדי שתעשה על כונתו למדת הדין הקשה⁷ ולא יחשבו מחשבה רעה בעבור שהיא נשחטה בחוץ ועל כן הקדים ואמר זאת חקת התורה כלומר זאת המצוה המחודשה שאתה רואה שהצריכה תורה לעשותה חוץ למקדש אל תחשוב שתהיה הכונה חוץ להקב"ה ח"ו כי נחקקת היא מן התורה היא תורה שבע"פ והיא מדה ששית ואף על פי שענין הפרה עמוק עמוק מי ימצאנו במדה ששית תמצאנו כי היא הגורמת כל טומאה וכן הטומאה מתפשטת עד שיש מעלות וכמו שאבאר בסמוך והמדה הזאת הששית היא מדתו של יצחק⁸ העקודה ממדת החסד הסוד (בראשית כב ט) ויעקב את יצחק בנו שאלמלא כן תחריב את העולם בדין ותשרפנו בשלהבותה ועל כן בעל הרחמים יתעלה אשר מחשבותיו אלינו הפליא עצה הנדיל תושיה כיצד יקחו ישראל מדת הדין הקשה להשלימה ותחזור רפה זהו לשון ויקחו אליך פרה והיא אדומה

³ עי' זהר ח"א דף מח ע"ב ז"ל: תא חזי שבת ליליא ויומא זכור ושמור איהו כחדא ועל דא כתיב (שמות כ ח) זכור את יום השבת לקדשו וכתוב (דברים ה יב) שמור את יום השבת זכור לדכורא שמור לנוקבא וכלא חד זכאין אינון ישראל חולקיה דקב"ה עדביה ואחסנתיה עלייהו כתיב (תהלים קמד טו) אשרי העם שככה לו אשרי העם שיהו"ה אלהיו. תרגום: בא וראה, שבת לילה ויום, זכור ושמור הוא כאחד, ועל זה כתוב "זכור את יום השבת לקדשו", וכתוב "שמור את יום השבת". "זכור" לזכר, "שמור" לנקבה, והכל אחד. אשריהם ישראל חלקו של הקדוש ברוך הוא, גורלו וירושותו, עליהם כתוב "אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלהיו".

⁴ עי' זהר ח"ג קפ ע"א ז"ל: זאת חקת התורה (&) זאת דא את קיימא דלא אתפרש דא מן דא (וכד אתפרע דא כלה) דאקרי זה ומנוקבא עייל לדכר וע"ד שמו"ר וזכור"ר כחדא מחבר חקת התורה חק התורה מבעי ליה מה חקת אלא חקת ודאי ואוקימנא ה' ד' הות (נ"א חק) והא אתמר אבל ת' הוא ד' ונ' מחבר כחדא ונו"ן הא אתמר נו"ן אמאי אקראי הכי בנו"ן אלא כד"א (&) ולא תונו איש את עמיתו דהשתא היא באנפאה נהירין ועבדא אונאה לבני נשא לבתר מחיא כחויא ושצי וקטיל (&) ואמרה לא פעלתי און ועל דא הכי אקרי בנו"ן דאתמר עלייהו ת' כלא כחדא דל"ת נו"ן ד' נו"ן דל"ת רי"ש (ה"א ה"א) רי"ש ודל"ת חד מלה הוא ובאתונו"ן גליפין אנון ת"ח חקות (ס"א אינון חו"ק ר"ת) וכלא חד מלה

תרגום: "זאת חקת התורה", "זאת", זו אות הברית שלא יפרדו זה מזה, (וכאשר נפרע זה הכל) שנקרא "זה", ומהנקבה עולה לזכר, ועל זה שמור וזכור מתחברים כאחד. "חקת התורה" היה צריך להיות "חק התורה", מה זה "חקת". אלא "חקת" בודאי, ובארנו ה' היתה ד' (חק), והרי נתבאר, אבל ת' הוא ד' ונ' מתחברים כאחד, ונו"ן הרי נתבאר. נו"ן למה נקראת כך, בנו"ן, אלא כמו שנאמר "ולא תונו איש את עמיתו", שכעת היא בפנים מאירות ועושה אונאה לבני אדם, ואחר כך מכה כמו נחש ומשמידה והורגת, ואמרה "לא פעלתי און", ועל זה כך נקראת בנו"ן, שנאמר עליה ת', הכל כאחד, דל"ת נו"ן, ד' נו"ן, דל"ת רי"ש, (ה"א ה"א) רי"ש ודל"ת, דבר אחד הוא, ובאותיות חקוקות הם ת"ח, חוקת (הם חו"ק ר"ת) והכל דבר אחד.

⁵ עי' דבריו שם שזה מרמז למט"ט ששמו כשם רבו, ושמשה עלה לדרגה להיות גם שליח וגם אדון, ולכן כאן הוא בתור שליח.@

⁷ עי' זהר (ח"א דף רלח ע"א), סטר גבורה דינא קשיא.

⁸ עי' הערה הקודמת

והיא תמימה בלי מום והוא אשר לא עלה עליה עול השעבוד כשאר המדות אשר למטה ממנה שכן בית המקדש נקרא (ישעיה סד י) בית קדשנו ותפארתנו וכתוב (תהלים עח סא) ויתן לשבי עזו ותפארתו ביד צר והכרובים גלו עם שאר הכלים ולא מצינו בהם גניזה כי אם במנורה ובארון אבל זו שלמעלה מהם נקראים בתי גנזי וכבר הזכרתי בסוף בראשית והבן זה ומה שהיתה נשחטת חוץ למקדש מפני שהיא להעביר רוח הטומאה ולכך מטהרת הטמאים במים חיים אל כלי כי כן מטהרה נשפעה ממדת החסד שהיא למעלה ממדה זו גורמת כל טומאה

וצריך שתשכיל כי קצת ממשכלי האמת נסתפק להם במה שנעשית בחוץ למקדש אם היה לתוקף קדושה שתהיה קדש קדשים לגמרי ומדרגתה יותר מכל הקרבנות הנעשים במקדש עד שאין להשוותה להם או אם היה למעוט קדושתה שהיא חול עד שאין ראוי לעשותה במקום הקדש ושאלו בזה אם היא קדש קדשים האין היא מטמאה את המטהרים ואם היא חול האין היא מטהרה את הטמאים וקצתם השיבו כי האמנם קדש קדשים היא ומה שהיא מטמאה את המטהרים בעבור המטהר ישוב טמא בגשתו אל הקדש המטהר של מעלה ועל כן היא מטמאה את המטהרים כי כל המעלות המטהרות טמאות לה בקרבתם אליה ועל כן אמר הכתוב (שמות כט לז) כל הנוגע במזבח יקדש כלומר ישרף כי הקדש הגמור ידחה מפני הקדש של מעלה ממנו וכן המטהר הגמור נדחה מפני המטהר שלמעלה ממנו⁹ ואמרו (יומא כא ב) אש דוחה אש אש אוכלת אש והוא אש דשכינה דאמר מר הושיט אצבעו ביניהן ושורפן כדאיתא במסכת יומא (שם) ומה במלאכי השרת מצינו אש אוכלת אש וכן אמרו במדרש כשעלה משה למרום הגיע עד מקום מתניאל המלאך אמר לו משה עלה עד מקום סנדלפון המלאך אמר לו מתניאל אני שמא ישרפני אש סנדלפון עד כאן והנה לדעת קצתם תהיה קדש קדשים לגמרי אבל הנכון לפי מה שהזכרתי למעלה שקצתה קדש וקצתה חול קצתה חול בהעבירה רוח הטומאה וקצתה קדש שכתוב קראה הטאת ולכך עשו בה מעלות יתרות על שאר הקדשים ועל כן היא מטמאה את המטהרים מצד קדש שבה ומטהרת הטמאים מצד חול שבה בהעבירה רוח הטומאה מעליהם וכדי ללמוד על טעם פרה שהיא להעביר רוח הטומאה לכך הוצרכה בפרשה להזכיר מיד טומאת המת ושאר הטומאות כי אין טומאת בעלי חיים המתים אלא בסבת הכח הממית והכח הזה נקרא (קהלת י ד) רוח המושל ונקרא ג"כ (זכריה ד ז) הר הגדול אשר לעתיד יהיה למישור בזמן מלך המשיח שישרוף העשירית

(יט יג) ולא יתחטא את משכן ה' טמא

ע"ר ר' בחיי: ויתכן לומר כי משכן ומקדש בא לרמוז בית המקדש של מטה הוא דוגמת בית המקדש של מעלה וכנגדו וכן הוא אומר (שמות טו יז) מכון לשבתך פעלת ה' מכון לשבתך בכאן המשכן כנגד המקדש והכונה שהוא מטמא המשכן והמקדש ג"כ שהוא כנסת ישראל¹⁰ בית המקדש של מעלה ועל זה כתב הרב כי את מקדש ה' טמא רמוז למקדש המקדש כלומר לכנסת ישראל שהוא מקדש למקדש של מטה ושורה שם או לכנסת ישראל שהיא מקדש למקדש של מעלה והוא השם המיוחד ומפני שמקדש של מטה כנגד של מעלה לכך אמר משכן ומקדש וכן כתיב (מלכים – א ח יג) בנה בניתי בית זבול לך בית מכוון כנגד זבול ופסוק מלא מצינו (תהלים קכב ב) ירושלים הבנויה כעיר שחבורה לה יחדיו וזהו סוד הלשון בשם ירושלים המורה על שנים¹¹ כלשון עינים אונים

9

10 מידת המלכות

11 ?

וכיוצא בהם ואות יו"ד שחסר הוא בית המקדש של מעלה היא ה"א אחרונה שבשם ולכך תמצא ה' ירושלים מלאים במקרא לרמוז כי ה"א חוברה לה בזמן השלמות

(יט טז) בחלל הרב או במת

עי' ר' בחיי: ושנינו במשנה (כלים א א) אבות הטומאה השריץ ושכבת זרע ושמא מת וכיון שהנוגע במת הוא אב הטומאה הרי המת עצמו אבי אבות הטומאה ומן הידוע כי הטומאה מתפשטת עד שש מעלות ולא יותר ואלו הן שש מעלות הטומאה אבי אבות שני לו אב הטומאה שלישי לו ראשון לטומאה רביעי לו שני בחולין חמישי לו שלישי בתרומה ששי לו רביעי בקדש לא מצינו טומאה עולה למעלה מששה כי המהרה דבקה במעלה השביעית הנקראת מים טהורים¹² בזמן הגאולה כענין שכתוב (יחזקאל לו כה) וזרקתי עליכם מים טהורים ובזמן הגלות נקראת שערי דמעה שהדמעה באה מכת המים ואמרו רז"ל (ב"מ נט א) כל השערים ננעלו חוץ משערי דמעה והמעלה השביעית נקראת אצל רז"ל (חגיגה טו א) מים העליונים והיא מדת החסד שהיא שביעית ממטה למעלה ונקראו מים חיים הוא שאמר הנביא (זכריה יד ח) ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים והיא ירושלים של מעלה ומזה תמצא בפרשת יום שני חמשה פעמים מים ויום שלישי שני פעמים מים והכל שבעה כי מלאכת המים לא נגמרה עד יום שלישי ודרשו רז"ל במסכת מכשירים (פרק ו ד) שבעה משקין הן המים והיין והשמן והדבש והדם והטל והחלב הראשון כנגד המים שהם משקה והששה כנגד ששה תולדות שיש בו וכל אחד משבע משקין הללו הזכיר בו הכתוב לשון שתיה או לשון השקאה המים דכתיב (שמות יז ו) ויצא ממנו מים ושתה העם וכתיב (בראשית כד מג) השקיני נא מעט מים היין דכתיב (ויקרא י ט) יין ושכר אל תשת וכתיב (ירמיה לה ב) והשקית אותם יין השמן דכתיב (ישעיה כה ו) משתה שמנים הדם דכתיב (במדבר כג כד) ודם חללים ישתה וכתיב (יחזקאל לט יז) ואכלתם בשר ושתיתם דם הטל נקרא מים דכתיב (שופטים ו לח) וימץ טל מן הגזה מלא בספל מים הדבש דכתיב (דברים לב יג) ויניקוהו דבש מסלע החלב דכתיב (שופטים ד יט) ותפתח את נוד החלב ותשקהו

(כ ח) והשקית את העדה ואת בעירם

עי' ר' בחיי: וע"ד הקבלה החטא היה במלת פעמים ועם זה נסתלקו כל הקושיות ונתרו כל הקשרים ובאור הענין בסודו כי השם המיוחד שירד על הר סיני הוא שנגלה בחורב על הצור שהוא לה' משכנות לאביר יעקב¹³ וכתיב (שמות לג כא) הנה מקום אתי¹⁴

¹² ?

¹³ עי' זהר (ח"א דף רמז ע"א): ותשב באיתן קשתו (שם מט כד) דא קשת מה קשת דא בת זוגו¹³ באיתן תוקפא אלבישת עלוי דלא אחלשת חילא דהא ידעת דיוסף לא יסטי בההוא דרגא דאת קיימא דיליה לימינא ולשמאלא ויפזו (שם) מאי ויפזו אלא כדכתיב (תהלים יט יא) הנחמדים מזהב ומפז רב וכתיב (איוב כח יז) ותמורתה כלי פז אתייקרו דרועוי במרגליתא עלאה מידי אביר יעקב (בראשית מט כד) מאינון תרין סטרין דאתקיף בהו יעקב משם רועה אבן ישראל (שם) מתמן אתזן ההוא אבן <יקרא> כדקאמרן תו מאינון <תריסר> (תרין) סטרין אתזן ההוא אבן יקרה דאינון צפון ודרום והיא אתייהבת בינייהו (ואתברכא מנייהו ולא תזנא מנהון על דרגא דצדיק) [ואתברכו מנייהו ואתזנא מנהון על ידא דצדיק].

תרגום: "ותשב באיתן קשתו", זו קשת. מה זה קשת, זו בת זוגו. "באיתן", חזק הלבישה עליו, שלא נחלש כחה, שהרי ידעה שיוסף לא יסטה באותה דרגה של אות הברית שלו לימין ולשמאל. "ויפזו", מה זה "ויפזו", אלא כמו שכתוב "הנחמדים מזהב ומפז רב", וכתוב "ותמורתה כלי פז". התכבדו זרועותיו במרגלית עליונה. "מידי אביר יעקב", מאותם שני צדדים שהתחזק בהם יעקב. "משם רועה אבן ישראל", משם נזונית אותה אבן יקרה, כמו שאמרנו. עוד, מאותם שנים עשר צדדים נזונית אותה אבן יקרה, שהם צפון ודרום, והיא נתנה ביניהם והתברכה מהם, ונזונה מהם על (דרגה) ידי צדיק.

¹⁴ עי' זהר (ח"ב דף רז ע"א): כתיב (שם לג כא) הנה מקום אתי ודאי דא איהו מקום

ונצבת על הצור וכן כתיב בחורב (שמות יז ו) הנני עומד לפניך שם על הצור בחורב וצוה לו בהכאה שנאמר (שמות יז ו) והכית בצור ובאור הנני הנה אני כי מדת אני במקומות רבים הוא השם המיוחד¹⁵ ומפני שכל ישראל היו רואים בעיניהם כבוד ה' והיו יודעים בזה כי שם השם המיוחד על כן לא הכה אלא פעם אחת אבל כאן בצור של קדש לא פירש לו כן ולא נגלה להם כבוד ה' כאשר נגלה להם שם אלא שנצטוו לקחת המטה להכות הסלע לעיניהם ועל כן הסכימו שניהם להכות פעמים כנגד הצור והשם שחשבו שהשכינה עמהם בכעס וצריך להמשיך הכה והרצון מן הברכה העליונה¹⁶ מלפני ולפנים והנה הם לא חטאו במחשבתם בזה כלל אבל חטאם היה מצד שלא נתקדש השם לעיני בני ישראל וזהו (דברים ג כו) ויתעבר ה' בי למענכם וכתיב (דברים א לו) גם בי התאנף ה' בגללכם וחשבו ישראל שמא הוא תשש כחו וזהו החטא כי היה מעוט אמונה באלהים והיה ראוי להאמין בו ומוזה אמר לא האמנתם בי לא שמתם אמונה בשמי הוא האלהים אשר נקרא שם הוא (תהלים קיד ז) אלוה יעקב ההפכי הצור אנם מים וזהו לשון מריתם פי הוא הנקרא בכל מקום (שמות יז א) פי ה'¹⁷ וכן אמרו במדרש (איכה רבתי א סא) (איכה א יח) צדיק הוא ה' כי פיהו מריתי פיהו ופי סרסורו והוא משל הסרסור והאדריכל שהזכירו רז"ל בבריאת עולם ובמקום אחר הזכיר (דברים לב) מעלתם בי כלומר כפרתם בי בשמי והנה החטא מבואר ומפורש בכתובים כי מתוך מה שהכתוב מאשים אותם בלשונות אלו לא האמנתם בי מריתם בי מעלתם בי אנו מבינים במה היתה החטא הזה להם שלא חטאו אלא שגרמו וכן דרשו מעלתם בי גרמתם שלא נתקדש השם ויורה על זה לשון משה בתחנתו כשהיה מרצהו שאמר לו (דברים ג כד) אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורתך

(כא יז-יט) אָז יִשִּׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת עָלַי בְּאֵר עֲנֹו לָהּ: בְּאֵר חֲפְרוּהָ שְׂרִים
 חֲרוּהָ נְדִיבֵי הָעַם בְּמִשְׁעָנָתָם וּמִמְדַּבְּרֵי מִתְּנָה: וּמִמְתְּנָה נַחֲלִיאֵל וּמִנַּחֲלִיאֵל בְּמֹות:

וע"ד הקבלה אז ישיר ישראל את השירה הזאת כמו התפלה ממשך הכוונה במחשבתו ממעלה למטה כך היחיד או הרבים האומרים שירה ממשכיין הברכה ממעלה למטה¹⁸

ודע כי שירה בגימטריא תפלה וכתיב (תהלים מב ט) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי תפלה לאל חיי שירה כתיב ואמר את השירה הזאת כבר ידעת מהו זאת כי זאת נאצלת מזאת¹⁹ וזהו שאמר תפלה לאל חיי אומרה לאל סלעי וזהו סוד הכתוב (איכה ב יט) קומי רני בלילה עם המלכות ידבר הזאת לראש אשמורות כי לא אמר בראש ובעלי הפשט שלא ידעו זה הוצרכו לומר כי הלמ"ד במקום בי"ת עלי באר ענו לה יתחיל ממטה למעלה

טמיר וגניז דלא אתיידע כלל משמע דכתיב אתי אתר דלא אתגליא וקיימא טמירא ודא איהו אתר עלאה לעילא לעילא היכלא עלאה טמיר וגניז אבל דא איהו אתר לתתא כדקאמרן ודא איהו מקום דאתפרש לעילא ואתפרש לתתא ובגין כך אל יצא איש ממקומו ביום השביעי.
 תרגום: כתוב הנה מקום אתי מקום אתי ודאי זהו מקום טמיר וגנוז שלא נודע כלל ממשמע שכתוב אתי מקום שלא התגלה ועומד טמיר וזהו מקום עליון למעלה למעלה היכל עליון טמיר וגנוז אבל זהו מקום למטה כפי שאמרנו וזהו מקום שנפרד למעלה ונפרד למטה ולכן אל יצא איש ממקומו ביום השביעי.

ע"י תיקוני זהר דף עה ע"א - ושכינתא בה אתמר הנה מקום אתי.

¹⁵ ע"י דברי רבינו שמות ז יז.

¹⁶ ע"י בראשית מח יג שחכמה הוא מקור הברכה.

¹⁷ ע"י לעיל ד מט.

¹⁸ ?

¹⁹ ע"י לעיל הערה 4.

כדי להעלות המדה העשירית אל מקום מוצאה ואח"כ ממשיך הברכות משם וממשיך והולך ממעלה למטה וזהו שאמר עלי באר ענו לה כלומר עלינו לשבח המדה הזאת ולומר לה עלי באר וקרא המדה הזאת באר לפי שהיא מקבלת כח מכלן ונאצלת מהן כי בן הבאר בית קבול למים ולכך ימשילנו תמיד בספר הבהיר לכסא וכלי ואומר שם (ספר הבהיר אות לו) למלך שהיה לו כסא למלך שהיה לו כלי נאה ומבושם ומזה הזכיר ומשם בארה בתוספת ה"א והיא ה"א אחרונה שבשם²⁰ וענין עלי באר התעלי אל המקום אשר נחצבת ממנו חפרוה שרים החכמה והבינה נדיבי העם הגדולה והגבורה והתפארת הם אברהם יצחק ויעקב שנקראו כן שנאמר נדיבי עמים נאספו במחוקק זה צדיק יסוד עולם במשענותם הנצח וההוד הרי כל הבנין נרמו בלשון השירה הזאת כמו שנרמו בשירת הים וממתנה נחליאל אמרו בספר הבהיר (אות קעה) אל תקרי נחליאל אלא נחלי אל אלו השבעה דאיקרו נחל וממתנה היינו המוח כלומר החכמה שכל השבעה נאצלים ממנה והנחלים האלה הולכים אל הים דרך יסוד וצריכין הם להעלות ולקבל ולשאוב שפע מן המקור העליון שקראו במות וכן תרגום רמתא והוא שהזכיר הנביא ע"ה (חבקוק ג י) רום ידיהו נשא והוא הסגולה שאחר הזרקא כי הזרקא רמו לעשירי המתעלה אחר הסגולה²¹ שהיא למעלה מן הכל ולכך הסגולה שלש נקודות והיא למעלה מן התיבה וזהו סוד (תהלים קלה ד) כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו כי היו"ד עם קוצו והה"א היא הסגולה ומבמות הגיא כי אחר שעלו לשאוב הם מריקים הגיא אותו אשר בשדה מואב אל תקרי מואב אלא מאב אותו שנאמר עליו (בראשית כו ה) עקב אשר שמע אברהם בקולי והכוונה על מדת החסד שהיא ראשית המדות ולכך אמר ראש הפסגה וזהו באור הכתוב (תהלים קלג ב) כשמן הטוב על הראש יכנה השפע בשמן הטוב ואמר שהוא מורק על הראש הוא הבמות והסגולה והשפע ההוא יורד תחלה על הזקן וזקן אהרן שיורד על פי מדותיו ממש ונשקפה על פני הישימון על פני השמים ומתרגמינן שמיא והענין כי בהתברך המדות בקבלת שפע הברכה מלמעלה מתברך עולם הנפרדים²² והשמים וכל צבאם

פרשת בלק

(כב מא)

עי' רמב"ן: ויעלהו במות בעל וירא משם קצה העם היה מעלה אותו במקום שיראנו כדי שיתכוין אליו בקללתו ולא תפרד נפשו מהם כי אלה מכחות הנפש להיות דבקה בעת הראיה²³ כידוע מענין החכמים (ב"ק ק"ז א) דלו לי גבינאי דבעינא למחוייה דלו ליה יהב

²⁰ מידת המלכות.

²¹ היינו סגולתא, ועי' תיקו, & שזה מרמז לכח"ב

²²

²³ [והענין כי העינים הם בסוד נ"ה שהם הגבורות והם בחיני' עינים העליונים וכן ראה גימ' גבורה ובזה היו מביטים והיו הרשעים מתים וזהו רק בעיניך תביט תיכף ושלומת רשעים תראה שנעשים ע"י פעולות הגבורות כי כאשר תביט בעיניך שהם כח הגבורות בראיה לבד הם מתים כשנשלם בהם פעולות הגבורות העליונים בכוונה הנז' ובהבטה תראה נקמות והקדמונים היו ממתים בהבטת עיניהן לבד בלי חרב וכלי זיין וענין זה אין הקב"ה מניח לכל אדם שיעשה זה אלא לחכמים של אותו הדור [לצדיקים הראשונים - שעה"פ תהלים] שהיתה תורתן אומנתן והוא רמוז בכאן 'תביט 'ושלומת 'רשעים 'תראה ר"ת תורת ר"ל כי מי שתורתו אומנתו יעשו השלמת פעולתם ברשעים (ספר לקוטי תורה - ספר תהלים). עוד אמר הפסוק כי ב"ה ה' צור עולמי' ר"ל כי בשם הזה שהוא יר"ד ה"א צייר כל העולמות. והנה שם זה הוא למעלה בראש במקום הנשמה וסימנך כל הנשמה תהלל י"ה הללויה ירצה עם כל נשימה ונשימה תהלל יה לפי שהשם הזה הוא העינים של מעלה ובשם הזה היו הגדולים מביטים בעיניהם ברשעים ועושים אותם גל של עצמות ובשם הזה הכה מרע"ה את המצרי וכן אמר משה לדתן למה תכה רעך ר"ל מלת תכ"ה שרמז לשם כה"ת בהפוך אתוון ואמיתת הדברים הוא דע כי השם הזה של י"ה כשהוא במלואו מכה את הה"א